

Arcok - talányok

Volt idő, amikor képesújságok, főként pedig gyerek-
lapok rejtvény-rovatából nem hiányozhatott egy ágas-bogas, sűrű
vonalú rajz, amelyen az olvasónak, a megfejtőnek valamint --
rendszerint valakit -- meg kellett találnia. Az ábra vadonában,
indák, kócos lombok, cserjék, kacskaringók, kúsza ákombákomok
között, lappangott valahol egy tárgy, egy állat, leginkább azon-
ban rejtőzött valahol egy ember vagy csak az arca. Azt kellett
fölfedezni a rajz sűrűjében.

Ha az ember hosszasan nézegette-vizsgálta a vo-
nalak labirintusát, előbb-utóbb észrevette benne azt, amit kere-
sett. A szeme lassankint kizárta a kuszaságból mindazt, ami a
rajzon fölösleges, mindazt, ami csak azért került bele, hogy el-
lehessen rejteni közéje a talány lényegét, a megfejtést. Csak
azért került a képre, hogy nehezebb legyen a mellékes, a csala-
finta, a félrevezető vonalak közül kiválasztani az igazit. Ha a
szem végre megpillantotta, mintegy kibogozta az ábra szálait,
nem kellett már semmi egyebet tenni, csak vastag ceruzával,
színes tollal erősen meghúzni a körvonalait az elbújt alaknak,
az elrejtett arcnak, és készen volt a megfejtés.

A zagyvából, a zavarosból, az ábra árnyékos-homályos
ismeretlenjéből világosan elővált a keresett figura s azonmód
ismerőssé lett.

Ez a játékos képrejtvény mindannyiszor eszembe jut,
valahányszor nagyobb társaságba csöppenek, emberek közé, akikkel
föltehetően csak alkalmilag találkozom itt és csak afféle futó ismer-
őseim maradnak. Eszembe jut ez a játékos képrejtvény ilyenkor s
valahányszor eszembe jut, rá-rá kell jönnöm, néha meg egyenesen

rádöbbsenem, hogy voltaképp mi is úgy vagyunk belebújtatva a világba, mintha egy óriás képrejtvényben élnénk. A világ a maga áttekinthetetlen, csak nagy-nagyritkán megfejthető ákombákomaival, nehezen kibogozható, összekócolódott sűrűjével környez minket és környezi a többieket. Dolgok, események, véletlenek, szándékok, érdekek, félszepségek, titkolózások, vonzalmak, gyüleletek, rokonszenvek és ellenszenvek vadul körülindáznak mindent, öserdei szövevénybe bújtatják a pillantás elől mindazt, amit éppen keresünk, amit oly jó lenne végre megtalálni. A dzsungel-kuszadalom mellékes, félrevezető, gonoszul csalafinta vonások közé rejti a fontosat, a lényegeset, az igazat, a világ vagy csak egy másik ember megfejtését.

Hány arc tűnik fel az ember környezetében az idők hosszán, hányan surrannak el mellette utcai forгатagokban, hány embertársa mellett üldögél várótermekben, rendelőkben ácsorog hivatalokban, tülekszik köztük boltokban, s mennyivel, de mennyivel vált szót, tárgyal, beszélget, ismerkedik-haverkodik össze, futólag, alkalmilag. Összesimerkedik velük, de ismerni nem ismeri őket. Arcok és emberek sűrűjéből, alkalmak kusza hálózataából, útvesztő pillanatok kacskaringói közül, a világ nagy ákombákomából előtűnik-e néha-néha egy csakugyan ismerős? A talányos ábra szövevényes vonalai közül ki lehet-e olykor választani egy élő ábrázatot s rá lehet-e ismerni, hogy ő az! ő az igazi, ő az ebben a fenyegető, nyomasztó és bonyodalmas képrejtvényben, akit kerestünk? Lehet-e végre erős vonallal, színesen meghúzni, mint azon a rejtvény-rajzon lehetett, az elbújtnak, az elrejtettnek, az elveszettnek a végleges körvonalait, abban a biztos tudatban, hogy készen a megfejtés? lehet-e, szabad-e

egy futó, egy alkalmi találkozás pillanatában azt gondolni, hogy az emberek zavarosából, a világ árnyékos-homályos ismeretlenjéből világosan elővált végre a régen keresgélt ismerős?

Nem tudok minderre felelni. Ha azt mondanám, hogy egy talányt ilyen hirtelen nem lehet megfejteni, bizonyára akadna ellenpélda, hogy mégiscsak lehet. Mert bizonyára szövődtek alkalmi és futó pillanatokból is valódi ismeretségek, barátságok, szerelmek, élethossziglan érvényes szövetségek. De úgy gondolom, hogy az ilyes ellenpélda kivétel. Kivétel, mert szerencse dolga. Nem megfejtés, csak véletlen ráhibázás, véletlen szerencse s a jó véletlen ritka tünemény ebben az útvesztő világban.

Van Sárközi Györgynek egy verse, annak néhány sora is fel-felötlik bennem, ha ismeretlen ismerősök közé csöppenek s ha úgy veszem észre, hogy voltaképpen képrejtvényben élek az emberek között. A vers címe: "Virágok beszélgetése" -- de korántsem virágok beszélgetnek benne. Egyik szakaszát ideírom: "Egymás mellett és egymás ellen nyilunk mi, nyugtalan virágok, -- Kergetőzve s összeborulva, mint tengeren játszó sirályok -- Rázkódva forgó viharokban, bukdosva pergő jégesőkben, -- Idegenül tán mindörökké, de mindöröktől ismerősen." Utolsó két sora pedig így hangzik: "...úgy nézzük egymást, szomorúan, kíváncsian s mindent tudóan, -- Mint hulló csillagok figyelnek egymás útjára, lefutóban."

Azt hiszem, ez a kép, ez a hasonlat a megfejthetetlen megfejtése arcoknak, talányoknak.

Nem tudom, közölnek-e most is újságok olyan képrejtvényt, amelyet az elején leirtam. Ha közölnek is, én már nem játszanék vele. Azt tapasztaltam ugyanis, hogy olykor még az igazi ismerősök, a világ nagy ákombákomából lassankint mégiscsak kirajzolódó és ismerősnek tetsző arcok megfejtése is van

olyan nehéz fejtörő, mint a kusza, ismeretlen, titkukat nehe-
zen eláruló talányoké.